

Oponentský posudek diplomové práce Minyounga Parka
Neúmyslné přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem

Minyoung Park se ve své diplomové práci zabývá kvalitativním výzkumem neúmyslného přepínání kódu mezi druhým jazykem, jímž je v jeho vzorku angličtina, a třetím jazykem, jímž je čeština (prvním jazykem participantů byla většinou korejština, popřípadě ruština) – pro tento výzkum si formuluje 7 výzkumných otázek zaměřených na strukturní nebo typologické vlivy na četnost výskytu přepínání kódu. Materiál získal pomocí 27 neformálních rozhovorů s 31 mluvčími, na něž navazovalo 27 rozhovorů, během nichž autor pouštěním nahrávky jednotlivým participantům ověřoval, zda bylo přepnutí kódu úmyslné, nebo neúmyslné. Vedle vlastního hodnocení participantů se snaží vymezovat další formální kritéria signalizující (ne)úmyslnost přepínání kódu, jako je délka pauz nebo použitá intonace, a analyzuje je u 158 dokladů přepínání kódu v získaných a transkribovaných datech, z nichž 39 identifikuje jako příklady neúmyslného přepínání kódu. Na základě dosavadní odborné literatury navrhuje vlastní klasifikaci případů přepínání kódu (str. 40), k nimž své doklady přiřazuje. Identifikované příklady skutečně neúmyslného přepínání kódu tvoří přílohu 1. Doklady neúmyslného přepínání byly podle předpokladu z kategorií funkčních slov, popřípadě číslovek nebo příslovcí (typicky míry).

V teoretické části autor nejprve uvádí čtenáře do teorií osvojování jazyka, pak přidává pohledy na osvojování druhého jazyka a nakonec jazyka třetího. V další části se věnuje různým pojetím přepínání kódu a jeho možným kategorizacím. Domnívám se, že teoretická část práce je dobře strukturována způsobem odpovídajícím následující analytické části, bylo by však vhodné na závěr připojit shrnutí toho, jaká pojetí si autor osvojuje a kombinuje ve svém přístupu (takto je zmiňováno jen místy v průběhu teoretické části, srov. str. 22 dole). Plynulé čtení teoretické části mnohdy ztěžují jazykové aspekty textu, o nichž se zmiňuji níže, srov. např. *V 50. let. 20. stol., však byla pevná hranice mezi lingvistickým, psycholingvistickým a sociolingvistickým přístupem, a proto se komplexní zkoumání přepínání kódu uskutečnilo* (str. 20, má být neuskutečnilo); *Ve svých dílech prosadili, že přepínání kódu při jazykové produkci druhého jazyka obsahuje funkční slova bez záměru* (str. 21); *...přepínání kódu v bilingvistu je chápáno jako úmyslná snaha o lepší vyjádření svých myšlenek na základě sociopsychologické motivace, neplynulosti jazyka a metalingvistické poznámky* (str. 22).

Připomínky a dotazy k analytické části práce:

- kromě věku participantů, který je specifikován na přání některých participantů alespoň rozmezím pro celou skupinu, by bylo vhodné upřesnit a) dobu výuky druhého a třetího jazyka a b) dobu pobytu v ČR. Tam je možné předpokládat velkou variaci mezi mluvčími zařazenými do výzkumu.
- proč byly dvě nahrávky (Rozhovor 2 a Rozhovor 27) pořízeny za účasti více než jednoho participanta (totiž dvou, respektive čtyř)? Na str. 38–39 to není nijak vysvětleno a odůvodněno; absence participantů 3 a 30 v setkáních (srov. tabulka č. 3) znamená, že s nimi se navazující setkání neuskutečnila? Ale byli ponecháni v analýze?
- oceňuji autorův návrh vlastní anotace kategorií pro přepínání kódu (str. 40), bylo by vhodné ji v budoucnu ověřit na dalším jazykovém materiálu. – V popisu její operacionalizace na str. 41 až 42 autor vysvětluje, proč pauzu považuje za signál úmyslného přepínání a jaké má předpoklady u tohoto signálu, ale již totéž nevysvětluje u intonace – prosím o doplnění při obhajobě.
- jaký vliv mělo na jazyk přepínání to, zda tazatel uměl, nebo neuměl první jazyk participanta? Tj. nebyla přepínání z angličtiny do korejštiny relativně čtenější než přepínání z angličtiny do

ruštiny? Autor to místy poznamenává (str. 47), ale mně se zdá, že by se mohlo jednat o nějaké systematické zkreslení v daném vzorku (autor to však na str. 58 atribuuje typologické odlišnosti prvního a třetího jazyka u korejských mluvčích).

- Nerozumím tvrzení na str. 48 – „Z toho důvodu předpokládám, že relativně málo výskytů přepínání kódu vlivem třetího jazyka není tak důležitým důkazem, že v tomto typu převládá vliv prvního jazyka na přepínání kódu“; podle mého soudu toto tvrzení neplyne z předcházejících tvrzení, bez dalšího vysvětlení, anebo bez upřesnění formulačního. Prosím autora o vyjasnění.

Práce bohužel vykazuje četné signály toho, že text nebyl psán rodilým mluvčím. Některé jsou marginální v tom smyslu, že nijak nebrání porozumění (interpunkce, volba výrazu, např. *popisováním místo popisem, výzkumné otázky, které jsou základními směnicemi pro náš výzkum, na základě toho jsem vystavil výzkumnou otázku*), některé z nich jsou neadekvátně utvořenými konstrukcemi a poutají pozornost (*Bude také zaměřeno na hledání možných faktorů, díky tomu si žák lze osvojit jednoduše nový jazyk*), avšak nejzávažnější jsou ty, které ztěžují porozumění a vyžadují větší kooperaci čtenáře (*Který typ přepínání kódu se nachází nejvíce z hlediska syntaktického? Jaké jsou slovní druhy slov neúmyslného přepínání kódu?*). Autor rovněž systematicky špatně používá spojku *však* místo *avšak* (*však to působí také jazykový transfer*). Pro ilustraci četnosti těchto projevů v částech práce, kde je souvislý text, byly všechny příklady v tomto odstavci vybrány ze str. 35 předložené práce. I při vnímání obtížnosti akademického projevu pro nerodilého mluvčího se domnívám, že autor práce usilující o univerzitní titul z oboru český jazyk si měl být tohoto rizika vědom a měl věnovat více energie jazykové redakci textu za pomoci rodilého mluvčího.

Diplomová práce M. Parka splňuje požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací a doporučuji ji k obhajobě; v případě zdárného průběhu obhajoby navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze dne 31. 8. 2019

Mgr. Eva Lehečková, Ph.D.